

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3127/2019. (VI. 5.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon, és dr. Salamon László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.112/2018/2. számú végzését megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Biczó László, ügyvéd, 1027 Budapest, Frankel Leó út 9., félemelet 30.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdésére és az Abtv. 27. §-ára hivatkozással a Nagyatádi Járásbíróság 30.B.133/2017/3. számú végzése, valamint a Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.112/2018/2. számú végzése számú végzése alaptörvényellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] A büntető ügy tényállásának lényege szerint az indítványozó az Iharosberény 068/2. helyrajzi szám alatti, árverés útján szerzett termőföld tulajdonosa. A területet korábban egy mezőgazdasági társaság használta, amely ott kukoricát vetett.
- [3] 2017. szeptember 13-án a társaság vezetője (a továbbiakban: terhelt) biztonsági őrök és az aratást végző személyzet kíséretében megjelent a földterületen és az indítványozó tiltakozása ellenére a kukoricát learatta, majd a terményt elszállította, amelynek értéke mintegy 22 millió Ft volt.
- [4] Az indítványozó feljelentése alapján a Nagyatádi Rendőrkapitányság jelentős értékre elkövetett lopás bűntettének kísérlete miatt ismeretlen tettes ellen indított nyomozást, de az eljárást bűncselekmény hiányában megszüntette. A nyomozást megszüntető határozat ellen az indítványozó panasszal élt, amelyet a Nagyatádi Járásí Ügyészség elutasított. Az indítványozó ekkor pótmagánvád-indítványt nyújtott be, amelyet az ügyészség a büntető ügyben keletkezett iratokkal együtt 2017. december 19-én a Nagyatádi Járásbírósághoz továbbított.
- [5] A pótmagánvád-indítványban az indítványozó a terheltet mint felbujtót 1 rendbeli, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 370. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő jelentős értékre elkövetett lopás bűntettével, valamint 1 rendbeli, a Btk. 360. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés c) pontja szerint minősülő csoportosan elkövetett önbíráskodás bűntettével vádolta.
- [6] A Nagyatádi Járásbíróság 2018. január 18-án kelt 30.B.133/2017/3. számú végzésével a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 230. § (2) bekezdésében foglalt feltételek – vagyis jelen esetben a bírósági eljárás megindítását alátámasztó indok – hiánya miatt a pótmagánvád-indítványt elutasította. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem elegendő indok a bírósági eljárás lefolytatásához, hogy a tényállás elemei túlmutatnak a polgári jogvita keretrendszerén, továbbá, hogy az eljáró hatóságok ezeket nem megfelelően értékelték. Az elsőfokú bíróság hiányolta, hogy a bűncselekmények vonatkozásában a vádindítvány nem tartalmaz új tényeket és nem jelöl meg konkrétan olyan bizonyítékokat, illetve olyan tényállításokat, amelyeket

az eljáró hatóságok tévesen értékelték, valamint az indítványozó nem határozta meg azt a téves következtetést sem, amely miatt a bírósági eljárás lefolytatását indítványozza.

- [7] Az indítványozó fellebbezése folytán a Kaposvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2018. április 19-én jogerős 2.Bf.112/2018/2. számú végzésével az elsőfokú bírósági döntést helybenhagyta. Az elsőfokú bírósági határozat indokolását a másodfokú bírósági végzés annyiban helyesbítette, hogy a pótmagánvád benyújtásának nem feltétele, hogy új tényre, körülményre vagy bizonyítékra hivatkozzanak, és nem kell téves vagy tévesnek vélt következtetésnek szerepelnie a nyomozást megszüntető határozatban. A másodfokú bíróság utalt a Legfelsőbb Bíróság BK 90. véleményében foglalt álláspontra, amely szerint a vádindítvány megfelelő indokolásának hiánya azért adhat okot az elutasításra, mert a pótmagánvádló számára kötelező a jogi képviselőt és egy ügyvédőtől elvárható, hogy ismerje és betartsa a vonatkozó törvényi feltételeket.
- [8] Az indítványozó jogi képviselője útján 2018. július 23-án postára adta alkotmányjogi panaszát, amelyet az Alkotmánybíróság főtítkárának hiánypótlási felhívására 2018. október 16-án benyújtott beadványában kiegészített.
- [9] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdésre és az Abtv. 27. §-ra hivatkozással benyújtott alkotmányjogi panaszban a Nagyatádi Járásbíróság 30.B.133/2017/3. számú végzése, valamint a Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.112/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [10] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz alapjaként az Abtv. 26. § (1) bekezdését ugyan megjelölte, de sem a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, sem a megsértett, az Alaptörvényben biztosított jogot nem határozta meg és a sérelem alátámasztására vonatkozó alkotmányos okfejtést sem közölte.
- [11] Az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott panasz szerint a támadott végzések azért alaptörvény-ellenesek, mert sértik az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát. Az indítványozó a sérelem lényegét abban határozta meg, hogy a pótmagánvád jogintézménye alanyi jogot biztosít a sértettnek az eljárás kezdeményezésére, így az ügy érdemében való döntés nélkül a bíróság csak abban a kérdésben foglalhat állást, hogy a vádindítvány formai okokból megfelel-e a törvényi feltételeknek, vagyis tartalmaz-e az eljárás megindítására vonatkozó indokokat. Az elsőfokú bíróság végzésében azonban arra tekintettel utasította el a pótmagánvád-indítványt, hogy a benyújtás indokolással ugyan rendelkezik, de az tartalmilag nem megfelelő. A másodfokú bíróság végzésében pedig azt rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság érvelése miatt nem állja meg a helyét, azt azonban a másodfokú bíróság nem jelölte meg, hogy pontosan miért elégtelen a pótmagánvád-indítvány indokolása. Az indítványozó ezen túlmenően a bíróság függetlenségének és pártatlanságának, valamint a fegyveregyenlőség követelményének a megsértését is állította, de ezekre nézve további indokolást nem adott elő.

II.

- [12] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. [...]”

- [13] 2. A régi Be. érintett rendelkezései:

„217. § (3) A vádirat tartalmazza

a) a vádlottnak a 117. § (1) bekezdésében felsorolt személyi adatait,

b) a vád tárgyává tett cselekmény leírását,

c) a vád tárgyává tett cselekménynek a Btk. szerinti minősítését,

[...]

g) a bejelentett polgári jogi igényt, továbbá az egyéb indítványokat,

h) a tárgyalásra idézendők és az arról értesítendőik indítványozását, illetve azon tanúk vallomása felolvasásának az indítványozását, akiknek a vallomása szükséges a bizonyításhoz, de a személyes megjelenésük a tárgyaláson nem indokolt, illetve a tárgyaláson való megjelenésük aránytalan nehézséggel járna vagy nem lehetséges, [...]”

„230. § (2) A vádindítvány a 217. § (3) bekezdésének a)–c), g) és h) pontjában felsoroltakat, továbbá azokat az indokokat tartalmazza, amelyek alapján a pótmagánvádló a feljelentés elutasítása, a nyomozás megszüntetése vagy a vádemelés részbeni mellőzése ellenére a bírósági eljárás lefolytatását indítványozza. A pótmagánvádló a vádindítványban illetékes bíróságként a terhelt lakóhelye szerint illetékes bíróságot is megjelölheti [17. § (3) bek.]. Ebben az esetben az ügyész az iratokat és a vádindítványt a pótmagánvádló indítványa alapján illetékességgel rendelkező bírósághoz továbbítja.”

„231. § (1) A bíróság a vádindítványt elfogadja, ha elutasításának nincs helye.

(2) A bíróság a vádindítványt elutasítja, ha

a) a pótmagánvádló a vádindítványt a 229. § (1) bekezdésében meghatározott határidő eltelte után nyújtotta be, b) a pótmagánvádlónak nincs jogi képviselője, kivéve ha a természetes személy pótmagánvádló jogi szakvizsgálóval rendelkezik [56. § (4) bek.],

c) a vádindítványt nem az arra jogosult nyújtotta be,

d) a vád nem törvényes [2. § (2) bek.], vagy a vádindítvány nem tartalmazza a 230. § (2) bekezdésében foglaltakat.”

III.

- [14] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a befogadhatóságra vonatkozó kritériumoknak.
- [15] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 26. § (1) bekezdésére és a 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve.
- [16] A másodfokú bírósági határozat 2018. április 19-én jogerőre emelkedett és az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2018. július 23-án adta postára. Az elsőfokú bíróság tájékoztatása szerint azonban a jogerős másodfokú végzés kézbesítéséről szóló tértivevény nem áll rendelkezésre, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt határidőben benyújtottnak fogadta el.
- [17] Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdésének a sérelmét csak állította, de sem a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, sem a sérelmezett alaptörvényi rendelkezést nem határozta meg és a sérelem alátámasztására vonatkozó alkotmányos okfejtést sem közölt. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az ilyen indítványi elem nem alkalmas érdemi elbírálásra {3075/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [19]; 3231/2016. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [18] Az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott indítvány részben eleget tett az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mert tartalmazta az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §); az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [XXVIII. cikk (1) bekezdés]; a támadott bírósági határozatokat (a Nagyatádi Járásbíróság 30.B.133/2017/3. számú, a Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.112/2018/2. számú végzései); illetve – a bírói függetlenség pártatlanság, valamint a fegyveregyenlőség kivételével -- indokolást arra vonatkozóan, hogy a támadott bírósági határozatok miért ellentétesek az Alaptörvény hivatkozott rendelkezésével; továbbá kifejezett kérelmet ezen bírósági határozatok alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [19] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárás részjogosítványát képező független és pártatlan bírósághoz való jog, valamint a fegyveregyenlőség tekintetében nem adott elő indokolást. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ilyen indokolás hiányában az indítványi elem nem alkalmas érdemi elbírálásra {3075/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [19]; 3231/2016. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [20] Az Alkotmánybíróság vizsgálta azt is, hogy a támadott bírósági határozat az ügy érdemében hozott döntésnek vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek tekinthető-e. Az Alkotmánybíróság több határozatában rögzítette, hogy alkotmányjogi panasz keretében csak az ügyek érdemében hozott végző döntések és a bírósági eljárást befejező egyéb döntések vizsgálhatók. Alkotmányjogi panasz tárgya lehet a büntetőeljárásban hozott döntések közül az Abtv. 27. § első és második fordulata alapján valamennyi ügydöntő határozat, így az ítélet és az ügydöntő végzés is {legutóbb pl. 3057/2017. (III. 20.) AB végzés, Indokolás [7], korábban: 3040/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [30], 3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [20]–[21]}. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az alapul szolgáló ügyben hozott, a pótmagánvád-indítvány befogadását elutasító másodfokú végzés

olyan bírósági határozat, amely ellen alkotmányjogi panaszt lehet benyújtani, mivel a pótmagánvád érvényesítésének lehetőségéről jogerősen döntött. Jelen ügyben a Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.112/2018/2. számú jogerős végzése tekinthető a bírósági eljárást befejező döntésnek, ezért az Alkotmánybíróság a továbbiakban ezt a bírósági határozatot vizsgálta.

- [21] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az indítványozó az alkotmányjogi panasznak alapul szolgáló büntető ügyben pótmagánvádló volt, így az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint érintettnek tekinthető {legutóbb pl. 3245/2018. (VII. 1.) AB határozat, Indokolás [14]}.
- [22] Az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a befogadáshoz szükséges ezen feltételnek is eleget tett.
- [23] 2. Az Alkotmánybíróság ezután az Abtv. 29. §-ában rögzített, az indítvány befogadásához szükséges további feltételek fennállását vizsgálta.
- [24] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [25] Az ügy szempontjából alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek minősül, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett bírói indokolási kötelezettség jelen ügyben a jogerős végzés tartalma és a terjedelme tekintetében milyen elvárásokat támaszt az ügyben eljáró bírósággal szemben.
- [26] Mindezek alapján az előadó alkotmánybíró az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján – a befogadásról szóló döntés helyett – a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesztett az Alkotmánybíróság elé.

IV.

- [27] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [28] 1. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság végzése azért sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett indokolt bírói döntéshez való jogot, mert csak rögzítette és nem fejtette ki konkrétan, hogy az általa benyújtott pótmagánvád-indítvány indokolási része miért nem tartalmazza az eljárás lefolytatásához szükséges indokokat.
- [29] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt utal az indokolt bírói döntéshez való jog tekintetében folytatott gyakorlatának fontosabb elveire, amelyeket a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban foglalt össze. Eszerint az indokolt bírói döntéshez fűződő jog az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik. Az alkotmányos előírás elsősorban az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. Ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárásjogi szabályokkal. Az Alkotmánybíróság tehát a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon.
- [30] Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy a tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét,

az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]–[34]}.

- [31] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásait is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. Az indokolási kötelezettség mindössze azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolásának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {legutóbb pl. 3159/2018.(V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [32] Az Alkotmánybíróság a 3032/2019. (II. 13.) AB határozatában már felhasználta az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatában kiforrott, az indokolási kötelezettség szempontjából releváns elveket (Indokolás [25]–[26]). Az EJEB gyakorlata szerint az adott bírói döntés természete, és az alapul fekvő egyedi ügy körülményei határozzák meg, hogy milyen terjedelmű és mélységű indokolás elégíti ki az indokolási kötelezettség egyezménybeli követelményét (*Tatishvili kontra Oroszország*, 1509/02.; 2007. február 22.; § 58.; *Gradinar kontra Moldova*, 7170/02.; 2008. április 8.; § 107.; legutóbb megerősítve: *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.). Az EJEB álláspontja szerint általános elvként megállapítható, hogy a bírói döntés indokolásának a releváns kérdésekre oly módon kell kiterjednie, hogy az érthető legyen a terhelt számára, aki ennek alapján gyakorolhatja jogorvoslati jogát. Az EJEB gyakorlata megköveteli, hogy az indokolás ne legyen automatikus és sablonos {legutóbb pl. *Moreira Ferreira kontra Portugália* (2. sz.) [GC], (19867/12), 2017. július 11, 84. pont}.
- [33] Az Alkotmánybíróság a bírói indokolási kötelezettség teljesítésének az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével fennálló összhangját ugyancsak esetről esetre vizsgálja, mivel a bírói döntés és az ügy egyedi körülményei azt alapvetően befolyásolhatják. Így például egy bírói döntés indokolása bármilyen hosszú is, automatikusnak és sablonosnak minősülhet abban az esetben, ha az ügy szempontjából releváns egyedi jellemzők nem állapíthatók meg belőle. Ezen elv ugyanakkor nem zárja ki azt, hogy a felülvizsgálati bíróság röviden, csak a releváns kérdésekre összefoglalóan visszautalva hagyja jóvá a jogerős bírósági határozatot, ha a jogerős határozat már érthetően és világosan tartalmazza a bírói döntés indokait {pl. 3032/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint nem érheti el a célját a bírósági határozat indokolása, ha az ügy szempontjából releváns kérdés tekintetében hiányos vagy fogyatékos {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [34] 2. Az Alkotmánybíróság – a hivatkozott 7/2013. (III. 1.) AB határozatban foglaltak megfelelően – a továbbiakban vizsgálta a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az ügyben előterjesztett kérelmeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.
- [35] A támadott másodfokú bírósági határozat meghozatalának idején a régi Be. volt hatályban, amely a pótmagánvádló által benyújtott vádindítvány tekintetében rögzítette, hogy tartalmaznia kell azokat az indokokat is, „amelyek alapján a pótmagánvádló a feljelentés elutasítása, a nyomozás megszüntetése vagy a vádemelés részbeni mellőzése ellenére a bírósági eljárás lefolytatását indítványozza” [rég. Be. 230. § (2) bekezdés].
- [36] A bírói gyakorlat számára a pótmagánvádló indokolási kötelezettsége tekintetében a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának 90. BK véleménye rögzítette a pótmagánvádas eljárás gyakorlati tapasztalatai alapján felmerült és jogértelmezést igénylő egyes kérdéseket. A 90. BK vélemény szerint „[t]ekintettel arra, hogy a vádindítvány csak jogi képviselő mellett nyújtható be, a jogi szakvizsgálóval rendelkező ügyvédől pedig elvárható, hogy ismerje és tartsa be a benyújtásra vonatkozó törvényi feltételeket, e feltétel hiánya is okot adhat az elutasításra, mivel a törvény a vádindítvány tartalmi kellékei között említi, ezért – hiánya esetén – a vádindítvány nem felel meg a törvényben előírt követelményeknek” (I./4. pont).
- [37] A jogirodalomban uralkodó álláspont szerint a régi Be. 230. § (2) bekezdésében, az indokolási kötelezettségre vonatkozó rendelkezést inkább a pótmagánvádlói fellépés miatti retorzióknak, mint észszerű követelménynek lehetett tekinteni. A vádindítvány benyújtásának ténye ugyanis önmagában azt juttatja kifejezésre, hogy a sértett nem ért egyet az ügyében hozott döntéssel és ebbe nem is kíván belenyugodni, tehát erre vonatkozóan külön indokolás logikailag nem szükséges. A benyújtás megállapításán túl pedig nem mindig határozható meg egzaktan az egyetértés hiányának az oka sem (pl. *Jogtudományi Közlöny*, 2012. évi I. szám 19. oldal).
- [38] Nemcsak a jogirodalomban, hanem a bírói ítélezési gyakorlatban is megjelentek a régi Be. 230. § (2) bekezdésében – a pótmagánvád-indítvány benyújtásának feltételei között – megjelölt indokolás szükségességével

kapcsolatos kétségek (pl. Nyíregyházi Törvényszék, Bf.198/2013/2. számú végzés 1. oldal, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság, Bkf.745/2011/2. számú végzés, 1. oldal).

- [39] Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. hatályos törvény (a továbbiakban: Be.) már nem tartalmazza a pótmagánvádló által benyújtható vádindítvány követelményei között a régi Be. ezen előírását [Be. 793. § (2)–(3) bekezdés] és a vádindítvány elutasításának okai között sem szerepel ilyen rendelkezés [Be. 784. § (1) bekezdés]. Ennek következtében a pótmagánvád befogadásához szükséges feltételek teljesítéséhez a hatályos Be. alapján már nem kell külön indokolni azt, hogy a pótmagánvádló a feljelentés elutasítása, a nyomozás megszüntetése vagy a vádemelés részbeni mellőzése ellenére miért indítványozza a bírósági eljárás lefolytatását. Nyilván azért indítványozza, mert nem ért egyet azzal, hogy a büntetőeljárást a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség nem folytatja. Az indítványozó az alapul szolgáló büntető ügyben a régi Be. alapján benyújtott pótmagánvád-indítványában részletezte azokat az indokokat, amelyek álláspontja szerint megalapozzák azt, hogy a terhelt bűncselekményt követett el, így vele szemben a büntetőeljárást le kell folytatni. A pótmagánvádlói indokolás vitatta az ügyészség álláspontját, amely szerint a terhelt nem követett el bűncselekményt és a sérelem – a felek között folyamatban lévő – polgári perben orvosolható. Az indítványozó kifejtette, hogy a földön termelt termény tulajdonjoga a föld tulajdonosát illeti meg és annak elvétele lopás akkor is, ha a terhelt a beruházásainak megtérítésére egyébként igényt tart. A terhelt ezt az igényét nem a törvényes rendben, a hatóságok közreműködésével, hanem önkényesen és kényszerrel érvényesítette. Az érvelés szerint a két bűncselekmény jogi tárgya eltér, mert az egyiknek „a tulajdoni viszonyok rendjének rögzített rendjének érinthetlenségébe vetett bizalom és ennek állami védelme”, a másikkal „a jogviták rendezésének állami monopóliumának megsértése” a tárgya. „A fenti elemek tehát jócskán túlmutatnak a polgári jogi vita keretrendszerén” (vádindítvány 3. oldal, 2–6. bekezdés).
- [40] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntető ügyben a döntést igénylő kérdés az volt, hogy a pótmagánvád-indítvány formai szempontból eleget tesz-e a bírósági eljárás lefolytatásához szükséges feltételeknek, vagyis tartalmazza-e azokat az indokokat is, amelyek alapján a pótmagánvádló a nyomozás megszüntetése ellenére a bírósági eljárás lefolytatását indítványozza [rég. Be. 230. § (2) bekezdés].
- [41] Az elsőfokú bíróság végzésében erre vonatkozóan azt rögzítette, hogy „[a] Be. 230. § (2) bekezdése szerint a vádindítvány a 217. § (3) bekezdésének a–c), g), és h) pontjában felsoroltakat, továbbá azokat az indokokat tartalmazza, amelyek alapján a pótmagánvádló a feljelentés elutasítása, a nyomozás megszüntetése vagy a vádemelés részbeni mellőzése ellenére a bírósági eljárás lefolytatását indítványozza. A bíróság álláspontja szerint önmagában az a megállapítás, miszerint a tényállás elemei túlmutatnak a polgári jogi jogvita keretrendszerén azonban az eddig eljárt hatóságok ezeket nem kellő mélységben értékelték, nem felel meg a fenti követelménynek. A vádindítvány a történeti tényállásban leírt cselekmények vonatkozásában új tényeket, körülményeket, amelyről az eljáró hatóságoknak nem lett volna tudomása nem tartalmaz és konkrétan nem jelölt meg olyan bizonyítékokat, illetőleg tényállításokat, amelyeket állítása szerint tévesen értékelt az eljáró hatóságok. Nem határozta meg azt a téves következtetést sem, amely ellenére a bírósági eljárás lefolytatását indítványozza. A pótmagánvád indítvány nem alkalmas arra, hogy ez alapján a bírósági eljárás lefolytatható lenne” (támadott elsőfokú végzés 2. oldal 7. bekezdés).
- [42] A másodfokú bíróság az elsőfokú bírósági végzés indokolásában kifejtett érveket nem osztotta, mivel álláspontja szerint „a pótmagánvád benyújtásánál nem feltétel, hogy új körülményre, tényre, avagy bizonyítékra történjen hivatkozás, hiszen az újonnan előkerült bizonyíték a nyomozás folytatásának elrendelését eredményezhetné. Ezen túlmenően nem szükséges téves következtetésnek sem szerepelnie a nyomozást megszüntető határozatban, vagy legalábbis olyan következtetésnek, amelyet tévesnek értékel a pótmagánvádló, ellenben a törvényi feltételeknek a pótmagánvád azért nem felel meg, mert nem tartalmazza azokat az indokokat, amelyek alapján a pótmagánvádló a bírósági eljárás lefolytatását indítványozza. Tekintettel arra, hogy a vádindítvány csak jogi képviselet mellett nyújtható be, a jogi szakvizsgálóval rendelkező ügyvédől pedig elvárható, hogy ismerje és tartsa be a benyújtásra vonatkozó törvényi feltételeket [...]” (támadott másodfokú végzés 1. oldal utolsó és 2. oldal első bekezdés).
- [43] Az elsőfokú bíróság tehát azt rögzítette, hogy a pótmagánvád-indítványban szerepelnek a bírósági eljárás lefolytatására irányuló érvek, de nem alkalmasak arra, hogy azok alapján a bírósági eljárást lefolytassák. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a pótmagánvád-indítványban egyáltalán nem szerepelnek olyan indokok, amelyekkel a pótmagánvádló az eljárás továbbfolytatását kívánja alátámasztani.

- [44] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján rögzítette, hogy a másodfokú bíróság támadott végzésének indokolása az ügy szempontjából releváns kérdés tekintetében fogyatékos. A másodfokú bíróság ugyanis azon túl, hogy nem osztotta az elsőfokú bíróság indokait, valamint megismételte a régi Be. 230. § (2) bekezdésében, illetve a 90. BK véleményben foglalt általános megállapítást, nem fejtette ki döntésének releváns indokait, vagyis nem tett eleget a bírói indokolással szemben támasztott követelménynek.
- [45] A másodfokú bíróság végzésének indokolásában semmilyen, a konkrét ügghöz kapcsolódó körülményt, indokot, érvet nem jelölt meg, amely megmagyarázná, hogy a tárgyalt vádindítványban foglalt jogi érvelés miért nem fogadható el a régi Be. 230. § (2) bekezdése által előírt, a pótmagánvád-indítvány benyújtásához szükséges indokolásnak, vagy azt, hogy a pótmagánvád-indítvány indokolási részében előterjesztett érvek alapján miért nem folytatható le a bírósági eljárás. Ennek következtében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a másodfokú bíróság végzésből a döntés szempontjából releváns kérdés indokolása hiányzik.
- [46] A rendes bíróságok és nem az Alkotmánybíróság feladata a konkrét ügyben a jogvita eldöntése, azonban a bíróságoknak az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése értelmében a releváns tényekre vonatkozó indokolási kötelezettségüknek eleget kell tenniük.
- [47] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.112/2018/2. számú végzésében nem tett eleget az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett indokolási kötelezettségének, ezért a végzést – alaptörvény-ellenessége következtében – megsemmisítette.

Budapest, 2019. május 28.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [48] A többségi határozat arra alapozta a Kaposvári Törvényszék végzésének megsemmisítését, hogy az megítélése szerint nem tett eleget az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett indokolási kötelezettségének. Ezzel a megállapítással nem értek egyet.
- [49] Az indítványozó azzal az érveléssel terjesztette elő az alapügyben pótmagánvád indítványát, hogy az eljáró hatóságok nem értékelték azt a körülményt, miszerint a termény tulajdonjoga mindig a tulajdonost illeti meg, így annak elvonása lopás bűncselekményét valósítja meg. Álláspontja szerint a tényállás elemei túlmutatnak a polgári jogvita keretrendszerén, amit az eljáró bíróságok nem kellő mértékben értékelték.
- [50] Az elsőfokú bíróság végzésében kifejtette, hogy megítélése szerint ez az indítványozói érv nem elégíti ki a pótmagánvád indítvány előterjesztésének feltételeit. Az elsőfokú bíróság ezen túl más indokokat is megjelölt végzése alátámasztásául, melyeket a fellebbezés folytán eljáró Kaposvári Törvényszék a pótmagánvád indítvány elutasító végzés indokai közül mellőzött. Egyébként ugyanakkor érintetlenül hagyta és – kétségtelenül nagyon tömör visszautaló hivatkozással – megerősítette az elsőfokú bíróság fenti, a pótmagánvád indítvány előterjesztéséhez szükséges indítványozói érv elégtelenségét megállapító indokolási elemét.

- [51] Álláspontom szerint az Alkotmánybíróság az indokolást tartalmi értelemben – mint törvényességi szakjogi kérdést – nem vizsgálhatja felül; elfogadhatóságáról nem foglalhat állást. Ugyanakkor az indokolás tényén nézetem szerint annak lakonikus tömörsége sem változtat.
- [52] Mindezekre tekintettel nem látom megalapozottnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét, ezért a végzést megsemmisítő többségi határozattal nem értek egyet.

Budapest, 2019. május 28.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

- [53] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2019. május 28.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1220/2018.

• • •